

KAKTUS

og andre **SUKKULENTER**

Nr. 1

Februar 2024

Årgang 59

Redaktion:

Redaktør: Gry Ellis Rasmussen, Højagerparken 89, 2., 2750 Ballerup, tlf. 2324 1340.
E-mail: grelmus@gmail.com.

Tryk: LaserTryk.dk A/S P. O. Pedersens Vej 9, DK-8200 Århus N. Selskabets regnskabsår er fra 1. januar til 31. december.

“Kaktus og andre sukkulenter” udkommer 3 gange årligt i februar, juni og oktober måned, som medlemsblad for Nordisk Kaktus Selskab. Terminer for indlevering af artikler og annoncer; Termine für Anzeigen; Deadlines for advertising: 1. januar, 1. maj, 1. september. På Årsmødet 2018 blev det besluttet, at annoncer med relation til vor hobby fremover er gratis at bringe i bladet.

Selskabets bestyrelse:

Formand: Finn Larsen, Køge, tlf: 2252 3208.

Sekretær: Ari Freedman, Middelfart.

Kasserer: Rolf Hohlweg, Humlebæk.

Fælles e-mail til hele NKS bestyrelse:
nordiskkaktusselskab@gmail.com

Øvrige funktioner:

Webmaster: Finn Larsen,
nordiskkaktusselskab@gmail.com

Kredsformænd:

Midtjyllandskredsen: Bjarne Kjempff,
kjempff@post12.tele.dk

Sjællandskredsen: Per Rønkel,
mastiff.sari@gmail.com

Nordisk kaktus Selskabs hjemmeside:

<http://www.nordiskkaktusselskab.dk>

Omslagsbilleder:

Forsiden: “Allée des Baobabs”, Madagaskar.
Foto: Finn Larsen.

Bagsiden: *Pachypodium rosulatum* ssp. *gracilis*, Isalo, Madagaskar.

Foto: Gry E. Rasmussen.

Årskontingent:

Digitalt medlem DKK 100,-.
Traditionel incl. papirblad DKK 225,-.

Indbetaling af kontingent:

Danske medlemmer:

Regnr. 1551 Kontonr. 6578713 eller
MobilePay på nr. 30135.

Udenlandske medlemmer:

Swift: DABADKKK

IBAN: DK4930000006578713

eller PayPalkonto:

nordiskkaktusselskab@gmail.com

OBS: Husk fulde navn ved indbetaling!

Æresmedlemmer:

Hans Keil & Peter Brandt Pedersen.

Alle henvendelser vedrørende medlemskab bedes rettet til bestyrelsen på:

nordiskkaktusselskab@gmail.com

About information and membership apply to the chairman at:

nordiskkaktusselskab@gmail.com

Aloe imatolensis, Isalo, Madagaskar.

Foto: Gry E. Rasmussen.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Fede planter på Madagaskar af Finn Larsen.....	Side 4
Langtidsholdbare kaktus af Jens Jensen.....	Side 9
Mammillaria af Henrik Helms Madsen.....	Side 10
Sarcocaulon peniculinum – det lykkedes! af Michael Nielsen.....	Side 13
Homo Semperludens XXXV af Peter Brandt.....	Side 14
Planter og navne af Finn Larsen.....	Side 18
Sjællandskredsens julefrokost af Finn Larsen.....	Side 22
Så gik den ikke længere af Ellen Christensen.....	Side 23

EN HILSEN FRA REDAKTØREN

af Gry Ellis Rasmussen

Så blev det for alvor vinter og kulden har bidt sig fast. Kulde-rekorder står for fald, og frostperioden ser ud til at blive længerevarende. Jeg håber de udendørs planter klarer skærene og står godt og sikkert i deres potter, men vi må se når foråret engang melder sin ankomst. For nuværende nyder jeg varmen indenfor og mine indendørs planter i vindueskarmene. I år vil jeg sætte min lid til mine *Adenium*, som jeg selv har sået. Vækstperioden for mine indendørs vindueskarms-adeniums er relativt kort, men de har efterhånden nået en størrelse hvor jeg kan være bekendt at snakke om dem, og de

fleste har dannet fine caudex. Håbet for 2024 er at frøplanterne endeligt blomstrer så jeg kan se om der er nogle spændende farvevarianter imellem! Apropos vinterkulde og frost, så skal vi i denne udgave af "Kaktus og andre sukkulenter" varme os med et besøg på Madagaskar, hvor der er så mange fascinerende planter at man kunne fortælle om dem i månedsvis. Jeg var selv så heldig at besøge Madagaskar i september 2023, og er stadig i gang med at fordøje alle indtrykkene! Efter det spændende besøg på den røde ø, skal vi omkring et par udendørskaktus som helt sikkert er vinterhårdføre og som ville pynte i alle haver. Måske der er andre derude som har noget lignende de vil vise frem i medlemsbladet?

Vi skal også hilse på en måske lidt overset gammel kending, slægten *Mammillaria*, som har mange spændende ting at byde på. Mens vi venter på forårets komme, kan vi også følge med i opvågningen af den sjældne *Sarcocaulon peniculinum*, og når vi er ved de anderledes planter, skal vi også se lidt på mesembryantherne. Vi skal også lære mere om hvordan og hvorfor plantenavne skrives på den måde de skrives på. Sidst, men ikke mindst er der billeder fra Sjællandskredsens julefrokost, og så skal vi desværre efter 2 år sige farvel til Fynskredsen. Jeg håber denne vinterudgave af "Kaktus og andre sukkulenter" varmer lidt i vinterkulden, og at vi alle ses i 2024!

- Gry

FEDE PLANTER PÅ MADAGASKAR

Tekst og fotos af Finn Larsen

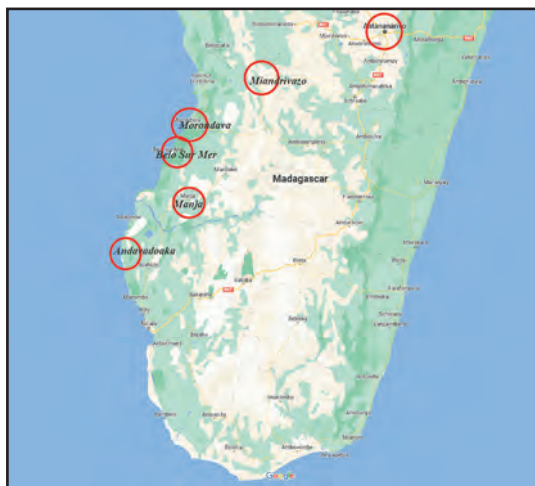
Del 1.

Nu er det tid til at udforske Madagaskar. Både min rejse til Socotra og Madagaskar blev udskudt til 2022 på grund af corona-situationen. Denne gang er jeg også ledsaget af Geir Edland fra Norge.

Vi mødes som aftalt i

lufthavnen Charles de Gaulle i Paris, hvor vi sammen fortsætter til Antananarivo, som er hovedstaden på Madagaskar.

Madagaskar var i tidernes morgen en del af det gamle superkontinent Gondwanaland og blev adskilt fra Afrika i Kridttiden. Den sydlige del af øen er domineret af områder med torneskove, halvørkener og højland med bl.a. Isalo-massivet med sine fascinerende sukkulenter og ujævne klippeformationer. Selvom Madagaskar er beliggende i den tropiske zone, varierer klimaet betydeligt. Den sydlige del oplever lange egentlige tørkeperioder, mens østkysten påvirkes af den varme Sydøstpassat, hvilket resulterer i årlig regn på op til 3700 mm.

Figur 1. De i teksten nævnte destinationer er markeret med rød cirkel.

Efter ankomst og indkvartering på hotellet møder vi resten af gruppen, der også har tilmeldt sig rejsen hos Guillermo Rivera. Guillermo har planlagt alle praktiske detaljer på forhånd og arrangeret chauffører til hele turen. Det er afgørende med de rette biler og erfarne chauffører på sådan en tur, idet vejene ofte kun er hjulspor i sandet og ikke er markeret på noget kort. Terrænet er yderst ujævnt og 100 km kørsel kræver et komfortabelt sæde. Madagaskar er en enorm ø, så denne rejse omfatter kun besøg i habitater syd for hovedstaden. Vi skal køre rigtigt langt flere gange for at nå frem til øens spændende planter, så vi får virkelig oplevet det hele. Vi rejser fra midten af oktober til begyndelsen af november, hvor vejret stadigvæk er tørt og ikke ulideligt varmt.

Vi begiver os nu mod sydvest mod Miandrivazo og vores første møde er med *Pachypodium densiflorum*. Vi skal kende lokaliteten, da planterne ikke er synlige fra vejen. Efter en vandretur op ad store bakker som mest består af store runde granitblokke, finder vi planterne, som næsten alle er i blomst. Her er flest store, gamle planter, som tydeligt har "valgt" at vokse på den rene klippegrund. Granitblokkene er enorme, men pænt afrundende sikkert pga. mange års erosion. De steder hvor klipperne afløses af mellemrum med grus og sten, vokser der ingen *Pachypodium*.

Figur 2. *Pachypodium densiflorum* på granit.

Figur 3. *Pachypodium densiflorum*.

Figur 4. *Pachypodium densiflorum* blomst.

De følgende par dage skal vi opholde os i Morondava, bedst kendt for sine majestæti-ske baobabtræer (*Adansonia grandidieri*) og den berømte "Allée des Baobabs".

Adansonia grandidieri er navngivet for at ære den franske geograf og naturforsker Alfred Grandidier – og har altså ikke noget med plantens størrelse at gøre. Men de er voldsomt store – de største *Adansonia grandidieri* kan måle op til 30 meter i højden og har typisk en diameter på tre meter. Planter ses sjældnere med op til seks meter i diameter. Vi skal senere møde den samme art et andet sted med andre vækstbetingelser, som giver planterne et noget anderledes udseende.

Figur 5. "Allée des Baobabs" aftenstemning.

Figur 6. Den berømte "Allée des Baobabs" med *Adansonia grandidieri*.

Figur 7. Forfatteren + *Adansonia grandidieri*. Stammens diameter er vel omkring 5 meter.

Figur 8. Forfatteren og Geir Edland nyder en kold øl ved baobabberne.

I den tørre skov finder vi *Adenia firingalavensis*, som er i hvile og derfor ikke har blade. Det er ældre planter, som med tiden har udviklet et fint caudex. I skovens vildnis finder vi også vanilleplanten, orkideen *Vanilla decaryana*.

Figur 9. *Vanilla decaryana*.

Figur 10. *Adenia firingalavensis*.

Vi kører videre sydpå til didierea-skovene tæt på havet. Undervejs overnatter vi i Belo Sur Mer hvor vi også får set *Adansonia rubrostipa* – muligvis bedre kendt under det tidligere navn *Adansonia fony*. *Adansonia rubrostipa* et et af Madagaskars mindste baobabtræer som 'kun' kan blive 20 meter højt. Træets er tydeligt flaskeformet og frugterne sælges gerne på markedet og bruges til fremstilling af juice som er rig på C-vitamin.

Figur 11. *Adansonia rubrostipa*.

Vi nærmer os nu didierea-skovene, der strækker sig ud langs en lagune med forbindelse til Mozambique-kanalen mellem Afrika og Madagaskar. *Didierea madagascariensis* vokser i rent strandsand sammen med buske og palmer. Det er en lidt bizar plante, som man kun ser på Madagaskar og som på afstand godt kan minde om en gruppe tornede søjlekaktus, men på tæt hold og med blade fremstår den tydeligt som en helt særlig sukkulent. Gordon D. Rowley omtaler bl.a. *Didierea madagascariensis* i sin bog *Didieraceae* som sjovt nok har undertitlen 'Cacti of the Old World'. Planterne i dette habitat følger ikke alle med årstiden, idet nogle hviler og andre planter har blomster eller bærer frø. Her er godt tørt i øjeblikket, og det er forholdsvis nemt at køre i området, men i regntiden må det være umuligt at færdes her i bil i det bløde, våde sand, der kun langsomt lader regnvandet flyde ud mod Mozambique-kanalen. En lignende *Didierea* bevoksning finder man også lidt længere sydpå ved Tulear, her også med arten *Didierea trollii*.

Figur 14. En mere vågen *Didierea madagascariensis*.

Figur 12. *Didierea*-skov med *Didierea madagascariensis*. En del af planterne er i dvale.

Figur 13. *Didierea madagascariensis* med blomster.

Figur 15. *Didierea madagascariensis* i god vækst.

Figur 16. *Didierea madagascariensis* fyldt med frø.

Egentlig skal vi hele vejen til Andavadoaka, men køreturen hertil er for lang og udmattende at køre på en enkelt dag. Derfor kører vi mod Manja for at overnatte på det eneste hotel i miles omkreds, hotel Kanto. Hotellet bruges primært af lastbilchauffører og er virkelig anti-luksus stil, men dog er der nyligt opført barakker af en lidt bedre kvalitet som vi heldigvis bliver indlogeret i.

Figur 17. *Euphorbia rossii*.

Figur 18. *Euphorbia rossii*.

Figur 19. *Uncarina stellulifera*.

Næste dag, den 21. oktober kører vi fra Manja til Andavadoaka. En tur på sølle 208 km, som hjemme kunne køres på nogle få timer, men med vejforholdende på Madagaskar tager det det meste af dagen. Vi holder dog også pauser undervejs, hvor vi bl.a. ser flere baobabber, *Euphorbia rossii* og den i kultur sjældne *Uncarina stellulifera* med de rosa blomster.

Fortsættes!

- Finn

English summary:

Finn Larsen tells how he, together with an international group, takes part in a trip to Madagascar organized by Guillermo Rivera. Madagascar is a huge island, so the journey will only include habitats in the southern part of the island. The roads in Madagascar are often just wheel tracks in the sand, and therefore it takes a long time to drive long distances by car. We have to drive really far several times to reach the island's exciting plants, so we really get to experience it all. We travel from mid-October to early November, when the weather is still dry and not unbearably hot.

LANGTIDSHOLDBARE KAKTUS

Tekst og fotos af Jens Jensen

Vores sommerferie i år gik bl.a. til Gl. Skagen. En af turene rundt deroppe kom vi forbi Ruths Hotel, vi skal altid lige forbi og se de fede biler der altid holder udenfor hotellet. Men til venstre for hotellet er der en gl. kirkegård, hvor vi så det

te gravsted. Muligvis en der har samlet på kaktus, men det er ikke lige et navn jeg kender fra den gl. Nordjyllands kreds.

- Jens *Figur 1. De fine glaskaktus.*

Figur 2. Gravstedet i Skagen.

Kaktusgartneriet

Kaktus og sukkulenter på adressen:
Vejlegårdsvej 99, 2625 Vallensbæk
Ved besøg: Ring på 20944946.
Eller e-mail: kaktus@paradis.dk
Hjemmeside:
www.kaktusgartneriet.dk

Følg kaktusgartneriet på
instagram:
"Kaktusgartneriet".

MAMMILLARIA

Tekst og fotos af Henrik Helms Madsen

Vi er lige ved at glemme slægten *Mammillaria*! Da jeg startede med at samle på kaktus for over 40 år siden var det meget tit og ofte planter fra slægten *Mammillaria* der blev købt hjem til samlingen. *Mammillaria* var oppe i tiden dengang

og de var altid godt beskrevet i diverse kaktusbøger. De tog sig også godt ud på billeder med flotte og mange blomster. Dengang i starten af min kaktus karriere fik jeg anskaffet mig en pæn samling *Mammillaria*. Alle disse planter er døde for længst og *Mammillaria* gik ligesom lidt i glemmebogen. Ting ændrer sig heldigvis og lige så stille her i de senere år er jeg begyndt forfra med at samle på *Mammillaria* igen. Gerne fra frøformering da det jo er en billig måde at få nye planter på. I løbet af 1-3 år kan du allerede have frøplanter der blomstrer!

F.eks. *Mammillaria sphaerica*. Allerede efter 845 dage blomstrede den første gang med en flot stor gul blomst. 28 måneder fra frø til blomst, det er da ok. Det er aldrig for sent med at komme i gang med dyrke kaktus fra frø. *Mammillaria sphaerica* er i øvrigt en af de kaktus der danner en imponerende pælerod så man skal huske ompotning og bruge dybe potter.

Figur 1. *Mammillaria sphaerica*.

Figur 2. *Mammillaria sphaerica* pælerod.

En art der også danner pælerod er *Mammillaria napina*. Oversat fra latin til engelsk betyder napina = turnip og til dansk er det majroe. Så deraf nok roerod. *Mammillaria napina* er en af de flotteste i slægten når den blomstrer. Store pink hvide blomster der holder rigtig længe. Planten i min samling har jeg ikke dyrket fra frø men den har jeg købt på auktion i Jyllandskredsen. Noget af et kup. Så mød gerne op til kredsmøderne. Støt din forening! Denne vinter bliver jeg nu alligevel nødt til at prøve den fra frø også.

Figur 3. *Mammillaria napina*.

Figur 4. *Mammillaria napina*.

De sidste par år er jeg begyndt at købe kaktus fra Hájek-kaktusy i Tjekkiet. En hobbygartnerkaktus samler ved navn Miloslav Hajek som har specialiseret sig i at dyrke de mindste mexikanske kaktus arter. Det drejer sig blandt andet om slægterne *Ariocarpus*, *Aztekium*, *Mammillaria* og *Turbinicarpus*. Plus mange flere slægter. Usædvanligt pæne småplanter til gode priser. Derudover sælger han også frø. Værd at tjekke ud. Jeg har blandt andet købt en *Mammillaria hermosana* i sommeren 2022. Planten er vel maksimalt 2 cm i diameter her året efter og har allerede vist de flotteste bolsjestrubede blomster.

Figur 5. *Mammillaria hermosana*.

Man kan jo også tage på kaktus tur med Nordisk Kaktus Selskab og finde fine *Mammillaria*. Alle gartnerierne på disse ture har som regel et pænt udvalg af *Mammillaria*. Jeg købte en *Mammillaria baumii* hos Aad Vijverberg for en del år siden. Denne *Mammillaria* bliver hurtigt pænt stor og er meget blomstervillig. Planten bliver helt dækket af fine gule blomster. Mit eksemplar af *Mammillaria baumii* har mere bleggule blomster end de *Mammillaria baumii* jeg ser på nettet når jeg tager en søgning. Måske er det en krydsning?

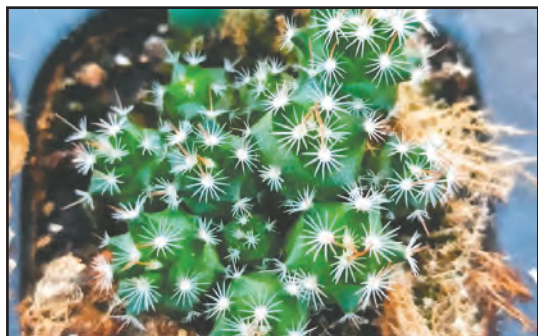
Figur 6. *Mammillaria baumii*.

Den billigste måde at få anskaffet sig nogle *Mammillaria* er frøformering. For under 5 til 10 kroner kan du købe en pose frø med 15-20 frø i. Køber du 10-15 poser frø hvert år så har du ret hurtigt en god samling af fine *Mammillaria*. Jeg køber selv frø hos disse forhandlere.

- Henrik

Figur 7. 1-årig frøplante, *Mammillaria arroyensis* REP1054 fra ADBLPS.

Figur 8. 1-årig frøplante, *Mammillaria coahuiliensis* SB699 Arbeitskreis Mammillarienfreunde.

Figur 9. To årrige frøplanter fra Köhres Kakteen. *M. roseoalba*, *M. chinocephala*, *M. formosa*, *M. candida*, *M. sempervivi*, *M. hahniana*.

Til allersidst finder du her Henriks gode anbefalinger til forhandlere hvor der kan købes frø og kaktus:

Hajek-kaktusy:
<https://hajek-kaktusy.cz/>

ADBLPS:
<http://adblps-graines-cactus.com/>

Arbeitskreis für Mammillarienfreunde:
<http://www.mammillaria.eu/>

Cactus Adventures:
<https://www.cactus-aventures.com/>

Köhres Kakteen:
<https://www.kaktus-koehres.de/>

Succseed:
<https://www.succseed.com/>

Fede planter!

Den ultimative bog om kaktus og sukkulenter.

Pris: DKK 240,- + porto.
 Se mere info og bestil på:
www.denfedebog.dk

Pelargonier (en verden for sig)

er andet og mere end
 "bare" Dronning Ingrid.
 Prøv et gratis nummer
 af "Pelargonie Nyt" som
 udkommer 4 gange om
 året.

Henvendelse til kasseren Niels Ejner
 Carlsen på tlf. 61740093 eller mail:
thors7@stofanet.dk
 Hjemmeside:
www.danskpelargonieselskab.dk

SARCOCAULON PENICULINUM — DET LYKKEDES!

Tekst og fotos af Michael Nielsen

I juni nummeret 2023 af "kaktus og andre sukkulenter" skrev jeg at det var lykkedes mig at anskaffe en meget sjælden plante: *Sarcocaulon peniculinum*. Den havde på det tidspunkt ingen blade,

da det er en vintervokser. Den har fået en smule vand gennem efteråret og vinteren. 2. juledag opdagede jeg at der var begyndende nye blade efter at jeg næsten havde opgivet den. Se figur 1. Så det lykkedes! Så handler det bare om at have den i gang.

- Michael

Figur 1. Den utroligt sjældne *Sarcocaulon peniculinum* i vækst.

ON-TRENDPLANTS

I min webshop har du mulighed for at købe anderledes kaktus og sukkulenter, end dem du finder i supermarkeder mm.

Kaktus:

Kan være:

Ariocarpus og *Aztekium*

Mammillaria med store blomster

Sukkulenter:

Kan være:

Adenia og *Adenium*

Caudex planter: *Raphionacme*

Discorea m.fl.

Webshoppen har åbent forår til efterår.

Se mere præcise datoer på min blog:

ellensplanteverden.dk

HOMO SEMPERLUDENS XXXV

Tekst af Peter Brandt

Der var engang, sådan begynder fortællinger eller eventyr ofte. Men der var engang et kaktusgartneri ved navn Mesa Garden Belen New Mexico. Det er der stadigvæk, men ejeren hed Steven Brack.

Han oparbejdede gennem 20 år+ et fremragende gartneri for planter og frø. Planter fra U.S.A. kan blive ret så dyre på grund af fragt og eventuel told. Så det benyttede jeg ikke, men frølisten! Den sidste frøliste jeg fik fra 2001 var på 96 sider med ca. 50 numre på hver side! Regn selv ud hvor mange det bliver! *Echinocereus* 7 sider, *Mammillaria* 12 sider, *Lithops* 8 sider, *Conophytum* 9 sider og *Agave* 34 forskellige! Et sandt Eldorado at boltre sig i og et sandt inferno at begrænse sig til! Jeg faldt pladask for mesembryantherne (= Middagsblomster) og fik opbygget en ret stor samling. Jeg nåede at have et bed i drivhuset på 1 x 1m kun med *Lithops*. Spøgefuldt med dårlig smag kaldte jeg det for min soldaterkirkegård fra 1. Verdenskrig - en masse planter og næsten ligeså mange hvide etiketter. Nemesis - det hele varede kun i ca. 10 år så gjorde en særlig svampeinfektion ende på samlingen med ca. 80-90%.

Figur 1. *Lithops hallii*, Mesklip.

Fra dygtigere dyrkere i England erfarede jeg, at det desværre heller ikke der var et ukendt fænomen. Jeg tabte ikke modet og har langsomt bygget samlingen, dog meget mindre, op igen. Der er to perleslægter som jeg altid har haft forkærlighed for; *Conophytum* og *Lithops*! Det betyder ikke, at jeg ikke har andre. Der er et rimeligt antal pladsen taget i betragtning fra de fleste andre højsukkulente arter. Kulturen for *Lithops* er ret simpel. Vækstperioden er groft sagt fra ca. april, og så er det tid at begynde vandingen vel at mærke, hvis sidste års to blade er begyndt at blive slappe og saftløse ellers vent lidt. Får de vand for tidligt får man tit *Lithops* med 4 blade. Vækstsæsonen slutter med blomstringen i efteråret. Står de ved stuetemperatur så vil en meget behersket vanding ikke skade, de overvintrer fint ved ca. 5C, ellers vandes der normalt ikke mellem november og april. *Conophytum* er lidt anderledes og supplerer derfor *Lithops*

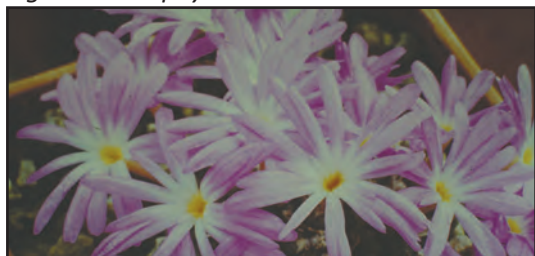
Figur 2. *Lithops fulviceps* v. *lactinea* Aurea.

Figur 3. *Lithops terricolor* v. *peersii*.

Figur 4. *Conophytum wettsteinii*.

Figur 5. *C. herrei* i en 5 cm potte.

særdeles fint. Alt efter lys og varme starter de først væksten sent forår eller tidlig sommer med at blomstre og skal vandes jævnt indtil ca. marts hos mig! Hvornår man skal begynde vandingen afhænger igen af temperatur og lys. Forskellen på de to slægter ses tydeligt på sidste års blade. *Lithops* "suger" væde ud af de gamle blade, hos *Conophytum* tørrer de gamle blade helt ud og danner en beskyttende lag mod kraftig udtørring. Når der kommer sprækker i de gamle tørre blade, så kan vanding og vækst begynde. Har man holdt dem for varmt i hviletiden, så kan det knibe for nogle af de mindre eller yngre planter at bryde igennem de indtørrede blade. Problemet løses let ved med to fingre at "knuse" de indtørrede blade fra sidste

Figur 6. *Conophytum pagea*.

Figur 7. *Conophytum breve*.

år - et forsigtigt krads med en fingernegl kan også gøre det. I Korea og Kina er især *Conophytum* blevet populære, så populære at efterspørgslen er blevet større af udbudet. Det har bl. a. skabt rovdrift på voksestederne i Sydafrika! Tusinde af planter er blevet gravet op - 5 arter muligvis udryddet på de kendte voksesteder! Fire kinesere fik en bøde på 2,5 millioner Rand (kurs ca. 35 om jeg husker ret) fire års betinget fængsel og en blev udvist til USA og der blev han idømt 2 års fængsel for en lignende forbrydelse i Californien for at

Figur 8. *Conophytum marnerianum*.

Figur 9. *Conophytum comptonii*.

Figur 10. *Conophytum spectabile*.

Figur 11. *Conophytum rimau*.

grave planter op i naturen. Problemet er ikke løst med straf. De opgravede planter blev naturligvis konfiskeret af myndighederne og sendt til Kirstenbosch botanisk have! Men antallet af konfiskerede op til ca. 1 million planter er uoverskueligt. Det er umuligt at genetablere alle i naturen. De vokser spredt og ofte i særdeles afsondrede områder uden nærliggende vej. Mange af de stakkels planters rødder er beskadiget. Det betyder, at de behøver kærlig pleje for at kunne gro videre. Den samme historie kan også fortælles om kaktus, orkideer og mange andre! Morale: Køb ikke opgravede planter!!!!

Steven Brack gik på velfortjent pension. Om jeg husker ret i 2002. Gartneriet eksisterer stadig, men langt, langt, langt fra fordums størrelse. Der var engang som jeg skrev indledningsvis et gartneri osv. Det er der ikke mere! Middagsblomsterne er kendt for deres blomster - selvfølgelig i følge navnet. Men også uden blomst er de spændende. *Namibia poderosa* - hvid til lyserød blomst i sensommer - bliver en smuk plante med karakter plantet i en hængepotte og i godt lys. Den skal efter temperaturen vandes behersket i vinterhalvåret. Det samme gælder *Glottiphyllum*, som er en temmelig stor slægt. De her viste har ikke fået meget vand i sommerhalvåret, har fået farve og ligner næsten naturopgravede planter, men de er sået i Tårnby! (anbefaling: *G. fragrans* og *sua-*ve dufter som en mellemting mellem rose og liljekonval) og *Fenestraria rhalopfylla* har fået samme behandling og ligner - tror jeg nok - en naturopgravet plante! Den er dog sået i Tårnby. 3 uger efter billedet blev taget, og den havde fået vand, var den vokset næsten 1 cm og havde en lille nydelig hvid blomst.

Figur 12. *Namibia ponderosa*.

Foto: Lars Hansen.

Figur 13. *Glottiphyllum fragrans* hybrid.

Foto: Lars Hansen.

Figur 14. *Glottiphyllum*, frø fra Rosinek Pass Langsburg. Foto: Lars Hansen.

Figur 15. *Fenestraria rhalopfylla*.
Foto: Lars Hansen.

Fotos: lidt usikkert *Lithops* og *Conophytum* - de er ret gamle dias taget af Terry Smale (desværre afgået ved døden men en stor kender og dyrker af sukkulenter) eller af Chris Rodgerson, som også er en nulevende autoritet samt kilde til oplysningerne om plyndringerne og straf, eller bare af mig. Lars Hansen er fotograf på de sidste billeder, der ikke er *Lithops* og *Conophytum*. PS: Skulle nogen have fået mere interesse for mesembryanterne, så kan bogen "Mesembs of the World" anbefales. Ikke særlig dyr! Prøv eventuelt Amazon eller Alibris.
- Peter

Figur 16. Inden vanding. Foto: Lars Hansen.

Figur 17. 3 uger efter vanding, god vækst.
Foto: Lars Hansen.

Bliv medlem af Dansk Orchide Klub

Medlemsbladet ORKIDEER udkommer 6 gange årligt. Find lokal-klubbens hjemmeside for kommende arrangementer på www.orkideer.dk.

Deltag i et uforpligtende klubmøde i din lokale orkideklub.
E-mail: aholmen@onedenmark.com

PLANTER OG NAVNE

Tekst og foto af Finn Larsen

Hvad betyder et navn? Det var svenskeren Carl von Linné, der i 1753 udarbejdede grundlaget for den videnskabelige navngivning af alle levende væsener, og hans system bruges den dag i dag. Mange af os, som samler på

kaktus og sukkulenter, har i mange tilfælde påbegyndt planteinteressen i en ung alder uden kendskab til planternes navne. Det er helt fint at starte på den måde, det er jo de levende planter, som er vores primære interesse, og man kan sagtens være kaktus- og sukkulentsamler i mange år uden at kere sig om planternes botaniske navne. En indsigt i planternes nomenklatur dvs. videnskabelige navngivning, må jo nødvendigvis udspringe af et behov for dette. Det kunne f.eks. dreje sig om behovet for at samtale eller skrive en artikel til medlemsbladet om planterne i ens egen samling. Her bliver det nødvendigt at præcisere, hvilke arter det drejer sig om på en lidt skarpere måde, end ved at anvende de mere folkelige navne såsom "Sviger mors stol", "Buddhas tempel" eller "Ørkenrose". I starten vil man blive forvirret, fordi der er en del nye termer, som man støder på for første gang. Planteriget kan man opdele i forskellige grupper på forskellige niveauer, der hver især har ligheder med hensyn til blomster og frø. Kaktus hører alle til kaktusfamilien (*Cacataceae*), medens de andre sukkulenter findes i mange andre plantefamilier.

Slægter og arter: Familiene er opdelt i mindre grupper kaldet slægter. Hver slægt indeholder arter, som er nært beslægtet med hinanden og derfor har samme stamform eller forfader. Ved indbyrdes kønnet forme-

ring kan planterne af samme art frembringe frugtbart afkom. Alle planter har derfor to navne – et fornavn og et efternavn, altså slægtsnavn og artsnavn. Helt på samme måde som det videnskabelige navn på mennesket *Homo sapiens*. Fornavnet eller slægtsnavnet skrives altid med stort begyndelsesbogstav og i kursiv. Jeg kan nævne eksempler som *Aztekium*, *Adenium*, *Coryphantha* og *Lithops*. Plantens artsnavn eller efternavn skrives altid med lille begyndelsesbogstav og altid i kursiv f.eks. *Aztekium ritteri* eller *Adenium obesum*. Har man styr på slægten f.eks. *Coryphantha*, men ikke helt er klar over hvilken art, det drejer sig om, kan man f.eks. skrive *Coryphantha* sp. Betegnelsen "sp." er en forkortelse af 'species', som betyder 'art' på dansk, og som aldrig skrives i kursiv. Ofte følger en autorbetegnelse efter artsnavnet, i mange tilfælde en forkortelse, f.eks. *Aztekium ritteri* (Boed.). Boed. står for Friedrich Bödeker som var tysk botaniker frem til 1937 med speciale i kaktus. Efterfølges navnet af bogstaver samt et tal er der tale om indsamlerens initialer samt indsamlingsnummer. Indsamlingsnumre og autorer kan eventuelt tjekkes her: <https://www.fieldnos.bccs.org.uk>.

Figur 1. *Aztekium ritteri*.

Underart: Plantepopulationer er hele tiden under udvikling. I naturen kan dele af en population blive isoleret fra resten af naturlige årsager. Med tiden kan den nye isolerede population i første omgang udvikle sig til en underart. En underart adskiller sig i væsentlige træk fra den oprindelige art, men ikke i en sådan grad, at den isolerede population får status som en ny art. Der er altså tale om en 'underart' – en 'subspecies' – forkortet 'ssp.'. Betegnelsen 'ssp.' bruges ofte i nomenklaturen, men skrives aldrig i kursiv. F.eks. *Mammillaria karwinskiana* ssp. *nejapensis* eller *Adenium obesum* ssp. *socotranum*.

Figur 2. *Mammillaria karwinskiana* ssp. *nejapensis*.

Figur 3. *Adenium obesum* ssp. *socotranum*.

Varietet: Betegner en variation i visse karakterer, der afviger fra arten. Varietet skal betragtes som et niveau under underart, hvilket vil sige at en art eller en underart kan indeholde adskillige varieteter. F.eks. kan der ofte optræde planter med forskellig tornelængde eller tornefarve i en population. Da jeg i sin tid besøgte voksestedet for *Copiapoa krainziana* øverst i slugten Quebrada San Ramon i Taltal i Chile var det tydeligt, at når jeg vandrede op eller ned gennem slugten blev hele variationsmønstret i tornedragten afdækket i de forskellige populationer.

Copiapoa krainziana var. *scopulina* (F. Ritter) og *Copiapoa krainziana* var. *brunispina* (F. Ritter) kendes fra denne slugt, men det diskuteres såmænd også, om hvorvidt der blot er tale om hybrider mellem *Copiapoa krainziana* og *Copiapoa cinerea*, som vokser i bunden af samme slugt.

Figur 4. *Copiapoa krainziana*.

Figur 5. *Copiapoa cinerea*.

I den moderne systematik benyttes varietet ikke så tit mere, da variationen ofte er kontinuerlig jvf. underart. I naturen opstår der ret ofte mutationer, men de allerfleste dør, da deres egenskaber ofte er svagere end forældreplanternes. En mutation kan f.eks. mangle evnen til at danne klorofyl (f.eks. 'jordbærkaktus'), hvilket er den visse død i naturen. Spirer frøet derimod i et japansk gartneri, vil den lille plante måske blive podet og dermed overleve. Enkelte mutationer vil dog kunne overleve i naturen f.eks. en mutation med særligt lange torne. En sådan varietet vil sandsynligvis blive betegnet som var. *longispina* (eller f. *longispina*). Varietet forkortes til var. og skrives aldrig med stort og aldrig med kursiv.

Forma: Er underordnet begrebet varietet. De fleste af os i NKS er bekendt med begrebet 'forma cristata' som dækker over planter med en kamformet vækst eller 'forma monstrosa' som er planter med en monstrøs vækst. En 'cristata form' kan opstå ad genetisk vej, men også hvis planten fysisk får skadet sit vækstpunkt evt. ved et bakterie eller et svampeangreb, eller pga. et gnavende insekt. Forma skrives som f. og skrives aldrig i kursiv, f.eks. *Ariocarpus retusus* f. *cristata*. Med 'forma' og 'varietet' er vi i afdelingen for petitesseer, og det er til tider vanskeligt eller næsten umuligt at skelne mellem de to begreber. Det var let nok med vores 'cristata form' eller 'forma monstrosa',

Figur 7. *Ariocarpus retusus* f. *cristata*.

da de er helt tydelige og særegne former. *Mammillaria theresae* f. *albiflora* er en anden form. Formen er opstået som en mutation, der medfører at planten mangler det farvestof, som vi kender fra den gængse art med magentafarvede blomster. 'Forma' bruges en del, når vi taler om kaktus og sukkulenter, men anvendes ikke så meget i anden botanisk litteratur, men når det endelig gør, drejer det sig oftest om modifikationer, der sporadisk "popper op".

Figur 6. *Carnegia gigantea* f. *cristata*.

Figur 8. *Mammillaria theresae*.

Kultivar: Kan sammenlignes med begrebet sort blandt dyrkede planter eller race hos husdyr. Vi fremavler forskellige individer med særlige blomster eller dyr med særlige egenskaber og udseende. I planteverdenen kan man ofte videreformere disse kultivarer som podninger eller stiklinger. Kultivarerne betegnes med 'cv.' for cultivated variety. Betegnelsen skrives altid med lille og aldrig med kursiv og efterfølges i regelen af et populært navn som ikke må være latin og ikke skrives i kursiv. F.eks. *Myrtillocactus geometrizans* cv. 'Fukorokuryuzinboku'. Kultivarnavnet skrives altid med stort begyndelsesbogstav, altid i enkelte anførselstegn og skrives aldrig i kursiv.

Figur 9. *Myrtillocactus geometrizans* cv. 'Fukorokuryuzinboku'.

Hybrider: Normalt vokser de forskellige arter adskilt i naturen og danner kun hybrider, hvis de to habitater overlapper hinanden. Det sker f.eks. i det sydlige Bolivia hvor *Oreocereus celsianus* vokser sammen med *Echinopsis tarijensis* som af og til danner hybrider sammen, altså: *Oreocereus celsianus* × *Echinopsis tarijensis* også kaldet ×*Oreonopsis*. Der anvendes et multiplikationssymbol (ikke lille 'X') i navngivningen af hybrider som ikke skrives i kursiv. Arter kan ved krydsbestøvning danne hybrider med hinanden, men ofte er hybriderne helt eller delvist sterile. Der kan dog være undtagelser, hvor frugtbarheden er normal, hvilket simpelthen kan skyldes, at artsbegrebet er noget mennesket har opfundet, eller at planterne kun kan mødes ved hjælp af mennesket – f.eks. i gartneriet.

Figur 10. *Lithops* sp. Variationen hos *Lithops* er kolossal!

Summa summarum:

Slægt: *Lithops*.

Art: *Lithops aucampiae*.

Underart: *Lithops aucampiae* ssp. *euniceae*.

Varietet: *Lithops aucampiae* ssp. *euniceae* var. *fluminalis*.

Forma: *Mammillaria theresae* f. *albiflora*.

Kultivar: *Myrtillocactus geometrizans* cv. 'Fukorokuryuzinboku'.

Hybrid: *Oreocereus celsianus* × *Echinopsis tarijensis*.

Artiklen er inspireret af artiklen i "Cactusworld", årgang 40, nummer 4. Al Laius – "What's in a name".

Øvrige kilder: Botanisk Nomenklatur af C. Rasmussen og N. Jacobsen 2004.

- Finn

SJÆLLANDSKREDSSENS JULEFROKOST

Tekst og foto af Finn Larsen

Julefrokosten i Sjællandskredsen blev afholdt den 1. december ligesom mange andre julefrokoster. Der var mødt usædvanligt mange op til frokosten, så vi måtte brede os over

flere borde i kantinen på Geologisk Museum i København. Hyggeligt med frokost og planteauktion på en kold decembraften.

- Finn

Figur 1. Der blev hygget igennem til julefrokosten!

Figur 2. Der var god stemning og masser af god mad.

SÅ GIK DEN IKKE LÆNGERE

Tekst af Ellen Christensen

Det der begyndte så godt i oktober 2021 holdt desværre kun i 2 år. På trods af ellers gode intentioner måtte jeg i begyndelsen af oktober 2023 smide håndklædet i ringen og udsende denne tekst til NKS-medlemmer på Fyn:

På grund af den manglende deltagelse ved vore arrangementer trækker jeg mig fra formandsposten. Hverken Ebbe, Jens, Ari eller Michael er interesseret i at overtage denne post, men vi deltager gerne alle sammen i kommende arrangementer. Derfor er det nu op til jer, om Fyns Kreds skal fortsætte.

1. Er du interesseret i at arrangere møder (evt. sammen med et andet medlem), uden at der skal anvendes tid på at lave de flotte invitationer, men kun en kort besked om tid og sted?

2. Har du forslag til at afholde møder/aktiviteter på en anden måde? Svarer du ja – fortsætter NKS Fyns Kreds under din ledelse. Er der ingen der svarer ja, bliver Fyns Kreds nedlagt pr. dags dato. De penge vi har i kassen overgår til NKS.

Som I nok kan forstå af ovenstående, var der ikke nogen, der havde mod og overskud til at køre kredsene videre. Ærgerligt, men sådan gik det altså med eventyret på Fyn. Jeg har nydt vore små sammenkomster, både når vi besøgte hinanden, var på ture til gartnerier og samledes til vore møder i Seniorhuset. På intet tidspunkt har jeg tvivlet på alles store interesse for kaktus og sukkulenter og det trøster mig, men er ikke nok til at holde en kreds gående.

- Ellen

Figur 1. Stiftende generalforsamling, 9. okt. 2021.

Figur 2. Besøg hos Jan Bertelsen, Vallensbæk kaktusgartneri aug. 2022.

Figur 3. Besøg hos Jan Bertelsen, Vallensbæk kaktusgartneri aug. 2022.

